

Annicka Pantzar
Medicinskt ansvarig sjuksköterska MAS
08-560 39 223
Annicka.Pantzar@ekero.se

Delegering av arbetsuppgifter avseende hälso- och sjukvård inom LSS Servicebostäder

Dnr SN15/21-779

INLEDNING

Ärendet

Socialnämnden genomförde 2009 en kartläggning av de arbetsuppgifter som landstingets primärvård delegerat till personal inom socialtjänstens verksamheter, framförallt hemtjänst och LSS-verksamheter. Av kartläggningen framkom att omfattningen av delegeringar inom socialtjänstens verksamheter var betydande.

Nämndkontoret genomförde en förnyad uppföljning under 2013 gällande delegeringar av hälso- och sjukvårdsuppgifter inom hemtjänsten. Under våren 2014 genomfördes även en kartläggning avseende delegeringar av hälso- och sjukvårdsuppgifter inom LSS gruppboende. Nämndkontoret har nu som ett ytterligare steg genomfört en kartläggning av delegerade arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård inom LSS servicebostäder.

Uppföljningen syftar i första hand till att få en uppdaterad bild av omfattningen av delegeringar och att delegeringarna utförs på ett patientsäkert sätt.

Bakgrund hälso- och sjukvård LSS (serviceboende samt gruppboende)

Ansvar för omsorgsverksamheten övergick från landstinget till kommunerna 1994. I samband med kommunernas övertagande av ansvaret träffades en Principöverenskommelse mellan Kommunförbundet Stockholms län (KSL) och Stockholms läns landsting (SLL) i vilken regleras att landstinget ska utföra hälso- och sjukvård inom omsorgen och därmed tillhandahålla de resurser som krävs.

Primärvården ansvarar för hälso- och sjukvården genom distriktssköterskor/ sjuksköterskor och husläkare. Akutsjukvård och specialistvård erhåller omsorgens

vårdtagare i likhet med andra invånare genom Stockholm läns landstings sjukhus och specialistmottagningar.

Kommunen liksom landstinget har ett ansvar enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) att följa upp den kvalitet av hälso- och sjukvård som omsorgstagarna erhåller i LSS bostad/ gruppboende/serviceboende.

Förutsättningar för delegering av medicinska arbetsuppgifter

Enligt 7 § första stycket, lagen (1994:953) om åligganden för personal inom hälso- och sjukvården (åliggandelagen) får den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonal överlåta en arbetsuppgift till en annan person endast då det är förenligt med en god och säker vård.

Den som delegerar ska ha både formell kompetens (exempelvis yrkeslegitimation eller yrkesverksam) och reell kompetens (erfarenhet i sin praktiska yrkesverksamhet eller genom fortbildning reellt kompetent).

En delegering föregås av att legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal försäkras sig om att en arbetsuppgift som delegeras till en icke legitimerad mottagare verkligen har förutsättningar för att fullgöra den.

Varje delegeringsbeslut ska dokumenteras. Av dokumentationen ska framgå vilken arbetsuppgift som delegerats, vem som delegerat uppgiften, till vem uppgiften delegerats, tiden för delegeringsbeslutets giltighet. Den som delegerar och den som mottar en arbetsuppgift ska underteckna delegeringsbeslutet. Den som fått en delegering får aldrig vidaredelegera den. Beslut om ändrade delegeringar och om återkallelser av delegeringsbeslut ska också dokumenteras.

Verksamhetschefen har ansvar för att beslut om delegeringar inom verksamhetsområdet är förenliga med säkerheten för patienterna. Motsvarande ansvar har den som verksamhetschefen överlåtit denna ledningsuppgift på. Inom den kommunala hälso- och sjukvården har den medicinskt ansvariga sjuksköterskan motsvarande ansvar.

Delegering av hälso- och sjukvårdsuppgifter

Delegering av hälso- och sjukvårdsuppgifter från primärvården förekommer idag till personal som arbetar inom LSS-verksamheter, i gruppboendestäder, serviceboendestäder, daglig verksamhet samt till personliga assistenter.

KARTLÄGGNING AV DELEGERADE ARBETSUPPGIFTER

Generellt

Delegeringar av hälso- och sjukvårdsuppgifter till personal inom LSS-servicebostäder, utfärdas idag av primärvårdens ansvarige distriktssköterska/sjuksköterska från Ekerö Vårdcentral eller Stenhamra Hälsocentral.

De finns idag fyra serviceboenden i kommunen; Ekerö serviceboende, Ångbåtens serviceboende, Ärlans serviceboende samt Pråmvägens serviceboende. Till hösten/vintern 2015 beräknas ytterligare ett nytt serviceboende (Roshagen) att starta sin verksamhet.

Alla serviceboenden förutom Ångbåten tar emot delegeringar från primärvårdens distriktssköterskor från de två aktuella utförare; Ekerö vårdcentral och Stenhamra hälsocentral. Anledningen till att Ångbåtens personal inte tagit emot delegering är att samtliga boende på Ångbåtens serviceboende bedöms kunna sköta sin läkemedelshantering själv eller är inte ordinerade läkemedel i dagsläget.

Av de 36 boende som har beslut avseende Lagen om särskilt stöd- *serviceboende*, erhåller 9 personer hjälp och stöd avseende hälso- och sjukvårdsuppgifter. Därmed har delegeringar utfärdats avseende hälso- och sjukvårdsuppgifter av ansvarig legitimerad sjuksköterska/ distriktssköterska till sammanlagt 42 omsorgspersonal inom LSS verksamheterna- servicebostäder.

Medicinska insatser som delegeras från primärvården till personal i LSS-verksamheterna är *läkemedelsadministrering* där tabletter tas ur fördelad *dosett* och/eller ur *dospåsar* som ges till den boende, *administrering av ögondroppar*, *administrering av tarmreglerande medel som Lactulos/Duphalac/Microlax samt administrering av vid behovs medicin, exempelvis medicin mot smärta och eller vid oro*.

Där beslut om delegering föreligger ombesörjer personalen de boendes läkemedelshantering. De ser olika ut på respektive serviceboende om signeringslitsa för läkemedel upprättas av personalen på serviceboendet eller av ansvarig distriktssköterska.

Pågående delegeringar hos LSS-verksamheterna (servicebostäder)

Ekerö serviceboende

Till Ekerö serviceboende tillhör 16 personer som har beslut enligt LSS 9:9. Av dessa har tre boende medicinska insatser som utförs av personal efter delegering. Ansvaret

för hälso- och sjukvården ligger på landstingets primärvårdsenhet Ekerö vårdcentral där delegeringsbesluten gällande hälso- och sjukvård utförs av ansvarig sjuksköterska.

Delegeringsbesluten omfattar att ge läkemedel från dosett/ dospåsar, administrera vid behovs läkemedel (ex. ögondroppar, tarmreglerande och salva) efter att ansvarig sjuksköterska upprättat en separat tydlig signeringslista avseende aktuell vid behovs medicin. Ansvarig sjuksköterska upprättar även aktuell signeringslista över de stående läkemedelsordinationerna som personalen fyller i *efter* administrering av ordinerat läkemedel till respektive boende.

20 personal har delegering att utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter.

Beräknad tidsåtgång för att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser efter delegering uppskattas till cirka 30 minuter per dag.

Pråmvägens serviceboende

Pråmvägens serviceboende har sex boende. Endast en boende har behov av medicinska insatser som därmed delegerats till personalen på Pråmvägens serviceboende.

Hälso- och sjukvårdansvaret ligger på primärvårdsenheten Ekerö vårdcentral där delegeringsbesluten gällande hälso- och sjukvårdsuppgifter utförs av ansvarig distriktssköterska från Ekerö vårdcentral. Ansvarig distriktssköterska upprättar aktuell signeringslista till personal att fylla i *efter* administrering av läkemedel.

Delegeringsbesluten omfattar att ge läkemedel från dosett, administrera vid behovs medicin vid behov efter att ansvarig distriktssköterska upprättat tydlig separat signeringslista över aktuell medicin.

11 personal har delegering att utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter.

Beräknad tidsåtgång under dagtid att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser efter delegering uppskattas till cirka 10 minuter per dag.

Ärlans serviceboende

Ärlans serviceboende har 8 boende. Samtliga får dosdispenserade läkemedel som färdigpackats på apoteket (apodos-påsar). 3 boende av dessa 8 boende bedöms klara sin läkemedelshantering själv. Resterande 5 boende får hjälp att ta sina mediciner med hjälp av personalen efter erhållen delegering.

Ansvar för hälso- och sjukvården ligger på landstingets primärvårdsenhet Stenhamra hälsocentral där delegeringsbesluten gällande hälso- och sjukvård utförs av ansvarig sjuksköterska.

Delegeringsbesluten omfattar att ge läkemedel ur dosett/ dospåsar samt administrera vid behovs medicin om behov föreligger.

I samband med kartläggningen av hälso- och sjukvården framkom att personalen på Årlans serviceboende själv upprättar signeringslistor som de sedan fyller i *efter* att läkemedel ges till den boende.

Medicinskt ansvarig sjuksköterska meddelar enhetschef samt ansvarig sjuksköterska från Stenhamra hälsocentral att de åligger hälso- och sjukvården, d.v.s. den legitimerade sjuksköterskan att upprätta signeringslista. Detta för att säkerställa att innehållet i dospåsarna stämmer överens med aktuell ordinationshandling.

11 personal har delegering att utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter.

Beräknad tidsåtgång för att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser efter delegering uppskattas till ca 50 minuter per dag.

Ångbåtens serviceboende

Ångbåtens serviceboende har sex boende. För tillfället har inga delegeringar utfärdats till personalen på Ångbåtens serviceboende då två av de boende som ordinerats läkemedel sköter sin läkemedelshantering själv.

En av de boende får dock sin dosett delad av ansvarig distriktssköterska som besöker gemensamhetslokalen på Ångbåtens serviceboende 1 gång var annan vecka.

Ansvar för hälso- och sjukvården ligger på landstingets primärvårdsenhet Ekerö vårdcentral.

Mas överlämnar information och blanketter till personal samt ansvarig distriktssköterska angående Medicinskt ansvarig sjuksköterskas rutiner utifall avvikelse skulle inträffa avseende läkemedelshantering.

Vid osäkerhet angående de boendes förmåga att följa aktuella läkemedels ordinationer ges råd till ansvarig distriktssköterska att bedöma den boendes egenvårds förmåga. Om egenvårdsbedömningen skulle påvisa att osäkerhet råder i följsamheten till läkemedelsordinationen skulle alternativet bli att delegering sker till personalen gällande medicinhantering.

Sammanfattning

Av den kartläggning som genomförts framkommer att delegerade arbetsuppgifter inom servicebostäder inte är lika omfattande som delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter som utförs inom hemtjänsten och gruppboende. Av de 36 personer som bor i någon av servicebostäderna har en fjärdedel, 9 personer hälso- och sjukvårdsinsatser som delegerats.

En del mer avancerade hälso- och sjukvårdsuppgifter delegeras till personalen inom LSS- gruppboende jämfört med delgeringar inom hemtjänsten och servicebostäder. De arbetsuppgifter som är vanligast förekommande är läkemedelsadministrering från dosett/ dospåsar men även delegering gällande administrering av vid behovs medicin.

Många personer som bor på LSS-gruppboende men även inom serviceboende har behov av medicin som ska administreras efter behov. Särskilt upprättande av signeringslistor ”vid behovsmedicin” från legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal är av stor vikt för att tydliggöra vid vilka symtom, dos, styrka, beredningsform och administrationssätt som läkemedlet ska ges. Överlämnandet av vid behovs läkemedel och även resultatet av den givna vid behovs läkemedel ska dokumenteras på signeringslistan.

I samband med kartläggningen av hälso- och sjukvården uppmärksammas att det inte alltid sänds kopia till Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) gällande läkemedelsavvikelser. I samband med uppföljningen påminner MAS att all personal ska använda den av MAS upprättade avvikelseblanketten vid negativ händelse, tillbud eller risk för händelse. Detta för att kunna genomföra ett systematiskt kvalitetsförbättringsarbete där orsak, åtgärd och uppföljning ska dokumenteras.

I samband med hälso- och sjukvårdsuppföljningen som har genomförts av MAS tillsammans med ansvarig distriktssköterska/ sjuksköterska tydliggjordes vem personalen ska kontakta gällande hälso- och sjukvårdsfrågor under jourtid. Vid medicinska frågor eller problem ska alltid Vårdguiden 1177 kontaktas. Vårdguiden kontaktar sedan vid behov Löwet ASIH som har uppdraget för basal hemsjukvård under jourtid i Ekerö kommun. Inom Löwet ASIH arbetar legitimerad personal, upp till sjuksköterskenivå som kan utföra hembesök.

Fördelarna med delegering inom LSS- gruppboende och serviceboende är att personalen känner väl till de boende då de arbetar stationärt på enheten. En annan fördel är att den enskilde/ kunden erbjuds samordnad insats vilket för de flesta upplevs som mycket positivt. Antalet personer som besöker den enskilde minimeras vilket bidrar till ökad trygghet. Ska läkemedel ges vid måltid ökar säkerheten i

läkemedelshanteringen. Förutom de kvalitativa vinsterna för den enskilde finns förstås även samordnings fördelar sett utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Sammantaget uppskattas tidsåtgången för de delegerade arbetsuppgifterna som idag förekommer inom LSS- servicebostäder till ca 2 timmar per dag.

Med utgångspunkt från detta bedöms den sammanlagda tidsåtgången för delegeringar i kommunens LSS- servicebostäder till ca 730 timmar per år gällande läkemedelsadministreringar.

BEDÖMNING

Av kartläggningen framkommer att den sammanlagda tidsåtgången är relativt stor då omsorgspersonalen utför hälso- och sjukvårdsuppgifter efter delegering.

Utifrån uppföljningen görs bedömningen att delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter sker på ett patientsäkert sätt. Av uppföljningen framkommer dock att det finns möjliga förbättringsåtgärder att vidta för att ytterligare öka patientsäkerheten. Förbättring inom områden som berör administrering av vid behovs medicin, avvikelshantering samt kunskap om vem personalen ska kontakta vid frågor/problem gällande hälso- och sjukvård under jourtid.

Medicinskt ansvarig sjuksköterska har i samband med hälso- och sjukvårduppföljning på respektive enhet påtalat dessa förbättringsområden med enhetschef samt ansvarig distriktssköterska/sjuksköterska. Reviderade blanketter och rutiner har överlämnats som tydliggör samt underlättar följsamheten gällande;

- Legitimerad Hälso- och sjukvårdspersonal upprättar signeringslistor
- Separat upprättad signeringslista då medicin ordinerats/ ges vid behov
- Flödesschema i samband med avvikelshantering/ avvikelseblanketter
- Rutin vem personalen ska kontakta gällande medicinska frågor/problem under jourtid

Medicinskt ansvarig sjuksköterska kommer att i fortsatt uppföljning säkerställa att åtgärder vidtagits med utgångspunkt från detta.

Källor

Uppgifter från ansvarig distriktssköterska/ sjuksköterska från primärvårdsutförare;
Ekerö Vårdcentral, Stenhamra hälsocentral

Uppgifter från verksamhetsansvariga för LSS servicebostäder;
Ekerö serviceboende
Ärlans serviceboende
Pråmvägens serviceboende
Ångbåtens serviceboende